

Optimistisk bok av en quadriplegisk »stålman»

Christopher Reeve. **Still me.** Random House, New York, USA, 1998, 309 sidor. 25 USD. ISBN 0-679-45235-4

Recensent: Professor Sven-Erik Bergentz, Malmö.

Christopher Reeve var vid 40 års ålder inte bara en världsberömd film-skådespelare med »Superman» som paradroll, han var också privat mycket aktiv, med flygning (i privat sportflygplan), segling, alpin skidåkning och ridning som speciella hobbies men knappast med intresse för kulturella eller bokliga aktiviteter. Han borde sålunda ha haft ovanligt små förutsättningar att klara av en sjukdom eller olycka som gjort honom till en rullstolsbunden invalid.

Den 27 maj 1995 mötte han sitt öde vid en hopptävling i Virginia. Hans häst bromsade plötsligt och oväntat upp framför ett hinder, och Reeve dök över hästen. Han tog med sig och trasslade in sig i hästens betsel så att han inte kunde ta emot sig med händerna, utan landade på huvudet. (Han är nära två meter lång och vägde drygt 100 kg.) Hans stört-hjälm skyddade effektivt mot skallskada, men däremot frakturerades båda de översta halskotorna och skadades ryggmärgen. När »paramedics» kom till platsen var han vid medvetande men kunde bara säga »Jag kan inte andas» innan han förlorade det.

Lärorik läsning för sjukvårdspersonal

Reeve har nu efter tre år som quadriplegiker skrivit en bok om olyckan och den invaliditet som drabbat honom. Det är en fascinerande och inte minst för sjukvårdspersonal lärorik läsning. När han efter fem dagar vaknar upp på intensivvårdsavdelningen på universitetssjukhuset i Charlottesville får han veta att det här inte handlar om någon enkel ryggskada i nivå C5-C6, som skulle göra honom förlamad i nedre kroppshalvan, nej, det här var en skada i nivå C1-C2, vilket var det värsta tänkbara, medförande inte bara bestående förlam-

ning av alla fyra extremiteterna, utan också andningsförlamning, vilken dock skulle kunna gå tillbaka. Det krävdes också en komplicerad operation för att stabilisera huvudet till de översta halskotorna och dessa kotor till varandra. När Reeves mor, innan sonen vaknat, fick höra detta hade hon insisterat på att behandlingen skulle avbrytas, inte för att hon ville att sonen skulle dö, utan för att hon inte stod ut med tanken på att han skulle leva i det tillståndet. När Reeve träffade sin fru, mor till parets 3-årige son, var också hans första ord »Maybe we should let me go.» Han tänkte då framför allt på vad han ställt till med, och vilken enorm börda han skulle bli för familjen för all framtid. Men hans fru svarade utan tvekan: »I will support you whatever you want to do because this is your life and your decision. But I want you to know that I will be with you for the long haul, no matter what. You are still you, and I love you»....

Efter detta samtal hade han inga tankar på självmord, utan koncentrerade sig på framtidsplaner, och på att klara av sitt nya liv.

Meningsfullt liv trots skadorna

Efter en månad på sjukhus flyttades Reeve, fortfarande respiratorbunden, till en rehabiliteringsklinik. Han beskriver med vilken skräck han upplevde förflyttningen från sängen till en rullstol, förvissad om att han i sitt totalförlamad tillstånd skulle tappas i golvet eller falla ur rullstolen. Som celebritet levde han till en början ganska isolerad, men blev sedan bekant med flera av sina medpatienter, människor i hans egen situation eller med multipel skleros eller andra neurologiska sjukdomar. Särskilt viktig och väl beskriven är kontakten och vänskapen med vårdpersonal av alla kategorier. De får honom att förstå att han trots sina skador kan leva ett meningsfullt liv. Även familjens attityd är av avgörande betydelse för honom. När hans lille son kommer på besök berättar mamman: »Nu kan pappa varken gå eller röra armarna.» Sonen tillägger: »But he can smile.»

Efter ett halvår på rehabiliteringskliniken får han flytta hem till villan i Virginia, som han utrustat med en mängd apparater för sin fortsatta rehabilitering, apparater som bl a används för direktstimulering av muskulaturen och därmed motverkande av atrofi, kontrakturer och skeletturkalkning.

Redan på rehabiliteringskliniken

startade Reeve olika aktiviteter för att förbättra de handikappades, framför allt de neurologiskt handikappades situation. Han reste runt i landet för att besöka institutioner och föreläsa, han bedrev lobbyverksamhet bland kongressmän och kontaktade presidenten för att utverka ökning av federala anslag till medicinsk forskning och han besökte neurologiska forskningslaboratorier för att lära sig vad som pågår. Han startade 1996 Christopher Reeves foundation »for research leading to the effective treatment and – ultimately – cure for spinal cord injury paralysis». Över 750 000 dollar samlades in under det första året.

Nu tre år efter olyckan beskriver han sin vardag som minst lika fylld av aktiviteter som den var före olyckan. Förmiddagen ägnas åt fysisk träning, eftermiddagen åt kontorsarbete med telefonsamtal och korrespondens. Han har också startat en ny karriär som regissör genom att göra en TV-film, som prisbelönats. Till detta kommer resor i landet för olika framträdanden. Elva gånger under de senaste tre åren har han lagts in på sjukhus för komplikationer, såsom ventrombos, fotsår, pneumoni och humerusfraktur (i samband med förflyttning från säng till rullstol).

Amerikansk entusiasm

Boken ger en mycket god beskrivning av både patientens och de anhörigas reaktion på en invalidiserande olyckshändelse, som radikalt förändrar deras livssituation. Den är trots sitt tragiska innehåll stimulerande att läsa. Det är något mycket »amerikanskt» över Reeves entusiasm och hans tro på den enskilde individens förmåga att lösa problem och forma sitt liv. Han tror på möjligheten att en gång kunna åstadkomma restitution av ryggmärgsskador, men han vet att det fordras hårt och målmedvetet arbete som han inte själv tvekar att delta i. Han citerar med gillande valspråket för Apolloprojektet, »Failure is not an option».

Motto för sin bok har Reeve hämtat från Helen Keller, en annan beundransvärd människa som levde ett meningsfullt och aktivt liv trots ett enormt svårt handikapp: Hon blev i barndomen helt blind och döv. Hon skriver: »The marvellous richness of human experience would lose something of its rewarding joy if there were not limitations to overcome. The hilltop hour would not be half so wonderful if there were no dark valleys to traverse.» •